

FORUM FODOK

Hét blad voor ouders, familie en vrienden van dove kinderen - met of zonder CI

FORUM

IN DIT NUMMER o.a.

Met een tolk naar school
Grow2Work - Groeien naar succes
Passend Onderwijs - Tussen droom en daad
FODOK - Huiskamerbijeenkomsten

IN DIT NUMMER

- 3 Naar de middelbare school met een tolk
- 6 Passend Onderwijs: Tussen droom en daad
- 10 Grow2Work: Groeien naar succes
- 13 DOS-bijeenkomst zorgt voor kippenvel
- 16 INFODOK - FODOKnieuws
- 18 FODOK - Huiskamerbijeenkomsten
- 20 Ouders: 'Uiteindelijk moet je het gewoon samen doen'
- 22 Column Dick de Bruijn
- 23 Geef de FODOK een feestelijk steuntje in de rug!
- 24 INFOLIO - Handig om te weten
- 26 Handige hulpmiddelen: Spraakherkenning

OPROEP

PENNINGMEESTER EN ANDERE BESTUURSLEDEN GEZOCHT
Het FODOK-bestuur bestaat nu uit vijf personen. We willen het bestuur graag uitbreiden, onder andere met een penningmeester. Vooral ouders van jonge(re) kinderen zouden we graag opnemen in het bestuur. Heb je interesse? Of weet je iemand die we zouden kunnen polsen?
Neem contact op via map.vanderwilden@fodok.nl

Redactioneel

De afgelopen twee jaar hebben we geschreven over de federatievorming van de doven- en slechthorendenorganisaties. De Stichting Hoormij (de samenwerking tussen NVVS, FOSS en SH-Jong) is inmiddels bijna een jaar oud en zeer binnenkort zal ook de Stichting Divers Doof worden opgericht. De statuten zijn zo goed als rond. Middels deze stichting gaan de FODOK, de Stichting Plots- en Laatdoven en de Nederlandse Dove Jongeren steeds meer samenwerken. Helaas heeft het bestuur van Dovenschap moeten besluiten niet langer deel te nemen aan de federatievorming. Dovenschap heeft daar zelf het volgende over geschreven:
“(…) Hoewel Dovenschap het belangrijk vindt dat er een federatie komt, gaat het op dit moment niet goed met Dovenschap. Blijft Dovenschap nu toch betrokken, dan zou dat geen garantie bieden voor de toekomst, als in juni 2016 het huidige bestuur opstapt. We hebben namelijk al gezegd dat we niet door zullen gaan, als het zo doorgaat. Als Dovenschap ophoudt te bestaan, zou dat nadelige gevolgen kunnen hebben voor de federatie. Daarom hebben we gezegd dat het beter is dat de federatie doorgaat zonder ons. We vinden het erg jammer dat we dit besluit moesten nemen, ondanks onze wil om gewoon door te gaan. (….)”

NDJ, Stichting Plots- en Laatdoven en FODOK gaan door met de federatievorming maar houden de mogelijkheid open voor Dovenschap om op een later moment nog aan te sluiten. Met z'n drieën zijn we inmiddels overgestapt op een gezamenlijk ledenadministratiepakket en er wordt gewerkt aan een gezamenlijke website.

Volgend jaar kunt u natuurlijk weer een mooie themadag van ons verwachten, op 19 maart. Verder gaan we in 2016 het boekje *Doof kind in de groep* herzien en opnieuw uitgeven en ook werken we aan een geheel nieuwe uitgave: *Oog voor communicatie*. En we blijven opkomen voor de belangen van uw en onze kinderen!

We wensen u fijne feestdagen en een mooi 2016!

Map van der Wilden

De gebarentolk in Eva's klas

praktijkervaringen van ouders

NAAR DE MIDDELBARE SCHOOL MET EEN TOLK

JARA (12):

De stap van de relatief veilige basisschool naar de middelbare school bezorgde ons best wel wat buikpijn. Hoe zou het allemaal gaan?

best wel wat buikpijn

Allemaal andere docenten, zware boekentassen, contact maken met andere kinderen. En wat zou de juiste ondersteuning voor onze dochter zijn? Op de basisschool had ze twee dagen in de week een NGT-tolk, maar nu had ze te kennen gegeven dat ze niet wist of ze dat op de middelbare school nog wilde. Over solo-apparatuur was ze nog stilliger, dat ga ik ECHT niet gebruiken! Maar wat dan? Ons werd aangeraden om eens in de veilige basisschoolset-

ting te oefenen met een schrijftolk. Zo gezegd, zo gedaan, we hadden twee momenten gepland waarop de schrijftolk langskwam op de basisschool. En wat ik zag was een dochter die ineens alles kon volgen. Een ontroerend moment. Voor Jara was het vanaf dat moment duidelijk. Zij ging naar de middelbare school met een schrijftolk.

EVA (17):

Na haar havo-diploma op het Guyot-vso in Haren, besloot Eva naar het vwo te gaan. Dan

Eva

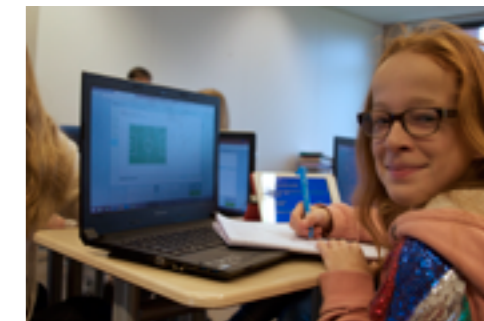
had ze straks meer keuze en bovendien nu meer tijd om na te denken over de studie en beroepskeuze. Tegelijk ben je voor het vwo aangewezen op het reguliere onderwijs. Als ouder heb je toch zo je zorgen of dat wel allemaal goed komt, zo'n switch naar de horende school.

de vertrouwde middelbare school was direct positief

Gelukkig is er Passend Onderwijs: de vertrouwde middelbare school van onze andere (horende) kinderen was direct positief over de overstap van havo naar vwo. Er is een zorgcoördinator op school en een pluspuntlokaal met extra aandacht. Ook werd er tijdig gesproken over het studieprofiel en het nieuwe vakkenpakket. De voorbereidingen liepen bijzonder vlot, school en leerlinge keken uit naar de start van het nieuwe schooljaar. Door het Passend Onderwijs heeft het reguliere onderwijs meer aandacht voor de noden van 'speciaal-onderwijs-kinderen'.

JARA:

De schrijftolk typt op een speciaal toetsenbord alles mee wat er in de klas gezegd wordt. Dus wat de docent zegt, maar ook de reacties

Jara

van de leerlingen. De schrijftolken die Jara heeft, gebruiken allemaal tekst-on-top. Dan hoeven ze niet met de laptop naast haar te zitten, maar zitten ze achterin de klas en leest Jara op een kleine tablet mee. Iedere keer als ze twijfelt of ze het goed gehoord heeft, glijdt haar blik automatisch over het beeldscherm. Schrijftolkteksten die ze wil bewaren, kan ze bewaren, maar dat is tot nu toe niet nodig geweest.

Vaste tolken

We werken ook met een groepje van vijf vaste tolken, voor iedere dag een ander. Daar hebben we bewust voor gekozen. Een tolk kan namelijk best snel als het verlengstuk van de leerling gezien worden en wij vinden het belangrijk dat Jara ervaart dat de tolken er zijn om haar te ondersteunen en dat zij daar haar eigen keuzes in kan maken. Voordat de school begon, hebben we de tolken bij ons thuis uitgenodigd voor een kennismaking. Opvallend hoeveel er dan toch te bespreken valt. De tolken leren elkaar onderling kennen, wat ten goede komt aan de onderlinge communicatie. Ze hebben samen een WhatsApp-groep waarin ze dagen ruilen of belangrijke informatie uitwisselen. Ook Jara vond het heel fijn dat ze iedereen gezien had en wist wie ze wanneer op school kon verwachten.

Jara in de klas, met de tolktekst op haar tablet.

EVA:

Tweeëntwintig tolkuren per week is een hele organisatie. Ik zag daar wel een beetje tegenop. Natuurlijk omdat je graag wil dat de tolken het niveau op vwo-B aankunnen, maar ook omdat het een heel geregeld is. De tolken stelden een systeem voor met vijf vaste tolken, die ieder een dag in de week voor hun rekening namen. Het was in het begin nog even aftasten. Niet iedereen kon meteen voluit aan de slag en sommige tolken hadden niks met de middelbare school. Inmiddels werkt het systeem wonderbaarlijk soepel. Vooral dankzij de inzet van de tolken!

JARA:

Jara en wij zijn ontzettend blij dat we voor deze ondersteuningsvorm hebben gekozen. Jara voelt zich heel comfortabel, heeft het gevoel dat ze alles meekrijgt en is zeker van haar zaak. Ik zie dat ze weer de regie over haar leven neemt, iets wat ze op de basisschool steeds meer kwijt leek te raken.

ze neemt weer de regie over haar leven

Ook de docenten zijn gewend. Ze moesten de eerste week best wel wennen aan het getik als ze in een verder stille klas aan het praten waren, maar ook aan het feit dat er soms schijnbaar heel onnozele grapjes werden getolkt. Eindelijk krijgt Jara die grapjes ook mee en kan ze zich echt deel voelen van de klas.

Vakken

Er is een aantal vakken waarbij het super goed gaat, maar bij de vreemde talen kan het schrijftolken wat lastiger zijn, vooral als er Duits of Engels gesproken wordt. Het speciale toetsenbord, het veyboard, is ingesteld op het Nederlands. Snel meetypen in het Engels is dus lastig. Daarbij wil je als tolk voorkomen dat je woorden fout schrijft waarbij de leerling het verkeerd gaat onthouden. We hebben afgesproken dat de boeken voor de vreemde talen in de lerarenkamer klaarliggen voor de tolken, zodat zij zich een beetje kunnen voorbereiden op de lessen en dus weten welke woorden belangrijk zijn. Daarnaast geven de tolken bij moeilijke woorden ook zoveel mogelijk aan hoe je ze uit moet spreken.

Conclusie

Eindelijk heb ik het idee dat Jara de ondersteuning krijgt die bij haar past. En dus, dat zij kan laten zien wat ze in zich heeft en de stof zich goed eigen kan maken. En dat is natuurlijk waar je het voor doet!

EVA:

Vooraf had ik me een beetje zorgen gemaakt over twee kwesties. Hoe zou het voor Eva zijn om op zo'n grote school les te krijgen? De school heeft ruim 1.200 leerlingen en haar klas heeft ze 28 medeleerlingen. Dat is toch een heel ander gevoel dan de drie leerlingen in haar klas op Guyot vso. De tweede kwestie ging vooral om het tolken bij sommige vakken. Hoe zou een tolk de uitleg over differentiaalrekening gaan tolken? Daarom hier wat kleine observaties over mee- en tegenvallers bij de gang naar het reguliere onderwijs.

Engels

Onverwacht zijn de grootste problemen er met Engels. In de klas wordt alleen Engels gesproken! Hoe moet je dat tolken? Verschillende pogingen van de tolk om NGT te tolken met Engels mondbeeld leidden niet tot het gewenste resultaat. Toen kwam het idee om met een Engelse schrijftolk te gaan werken. Helaas zijn er daar maar vijf van beschikbaar in heel Nederland. Geen echte optie dus. Daarom wordt nu ingezet op zelfstudie tijdens de lessen Engels, met vervangende opdrachten van de leerkracht en daarin meer aandacht voor woordjes, idioom en Engelse boeken lezen. Dat lijkt redelijk goed te gaan.

Biologie

Biologie is een vak met veel terminologie: macrofagen, organellen en ga zo maar door. Dat allemaal te vingerspellen gaat te traag en daarom maken de tolk en Eva zelf nieuwe gebaren voor die termen, die dan via YouTube-filmpjes naar de andere tolken worden doorgegeven. De tolken willen ook graag de lesstof vooraf krijgen om zich voor te bereiden en ook dat lijkt nu te lukken.

De schrijftolk zit achter in Jara's klas

Wiskunde B

Vooraf had ik de indruk dat wiskunde nog de meeste problemen zou geven. Welke tolk is goed genoeg in wiskunde op vwo-niveau om ingewikkelde vergelijkingen uit te leggen? Die verwachting is echter niet uitgekomen. Bij wiskunde blijkt de tolk minder belangrijk: uitleg vindt plaats op het bord en in het boek en door sommen te maken leer je wiskunde. De tolk is er vooral voor alles wat niet op het bord wordt geschreven.

Conclusie

De herfstvakantie is voorbij en de overstap naar het reguliere onderwijs is eigenlijk bijzonder soepel verlopen. De eerste cijfers zien er mooi uit, ook voor de moeilijke vakken als Engels en Nederlands. Eva gaat met plezier naar school en heeft ook duidelijk lol op school. Al die verscheidenheid van leerlingen: van kakkers tot alto's en nerds, er is veel te beleven en te observeren. De horende school is leuk en uitdagend!

Inge Doorn en Henk Prevaes

HANDIGE REGELS VOOR DE TOLKINZET

- De leerling kan ervoor kiezen bepaalde teksten te bewaren. Deze teksten zijn alleen voor eigen gebruik en zullen niet verder verspreid worden.
- De schrijftolk is geen begeleider, maar een dienstverlener. Alle vragen moet de leerling zelf beantwoorden.
- De tolk bespreekt geen zaken over de leerling met de docent.
- De tolk heeft zwijgplicht, dus de tolk zal niet vertellen wat er in de les gebeurt.
- De tolk is er alert op dat de communicatie tussen leerling en klas zo goed mogelijk verloopt.
- Het kan zijn dat de leerling op een vraag iets later reageert omdat ze nog even moet nalezen wat er precies van haar gevraagd wordt.
- De tolk heeft geen andere taken, ze is er bijvoorbeeld niet om te zorgen dat de klas rustig blijft als de docent de klas uit gaat.
- De voorziening is er voor de leerling, maar hij/zij beslist zelf wanneer zij er wel of niet gebruik van maakt. Zo kan het zijn dat ze soms (om uitlopende redenen) beslist niet naar de tolktekst te kijken. Dat is een eigen keuze en eigen verantwoordelijkheid. Daar hoeft de docent zich niet verantwoordelijk voor te voelen.
- Docenten die de klas het laatste uur op de dag hebben, worden gevraagd het tolk-formulier te tekenen.

PASSEND ONDERWIJS: TUSSEN DROOM EN DAAD

Passend Onderwijs is alweer meer dan een jaar oud. Er is veel veranderd: van een rugzak naar een onderwijsarrangement, van een vast budget naar onderwijsbehoefte, van indicatieaanvraag naar op overeenstemming gericht overleg. 'Bezuinigingen', zegt de een. 'Maatwerk', zegt de ander. Voor dove leerlingen in het regulier onderwijs is het meeste veranderd: waren ze eerst gewend aan die ene rugzak met alles erop en eraan, ook voor de reguliere school, nu komt er een licht of medium onderwijsarrangement, dat toegesneden moet zijn op de onderwijsbehoefte van de leerling en de ondersteuningsbehoefte van de school. We spreken tevreden ouders die zich gehoord voelen en we spreken bezorgde en ontevreden ouders. En we horen ambulante begeleiders (AB'ers) die zich helemaal senang voelen in hun nieuwe rol en AB'ers die zich zorgen maken.

Passend Onderwijs: werk in uitvoering

De FODOK kan zich vinden in het maatwerk dat Cluster 2 leerlingen en school wil bieden: iedere leerling moet krijgen wat hij of zij nodig heeft. En uiteraard is dat mede afhankelijk van de mogelijkheden en de inzet van de reguliere school. Dat een onderwijsarrangement toegekend wordt op basis van op overeenstemming gericht overleg, is ook winst. En het idee van 'medium settings' bevat ons eveneens: een groep leerlingen met een medium onderwijsarrangement krijgt (deels) gezamenlijk les binnen een reguliere school, met inzet vanuit Cluster 2.

De slogan vanuit de overheid, 'gewoon waar het kan, speciaal waar het moet', spreekt ons niet zo aan. Deze doet geen recht aan de positieve keuze die je ook voor speciaal onderwijs zou moeten kunnen maken, vanwege je voorkeur voor gebarentaal en Dovencultuur. Voor diverse leerlingen vormen die immers een essentieel onderdeel van hun identiteit. Wij vinden dat de instellingen van Cluster 2 op dat belangrijke punt meer visie en daadkracht moeten tonen.

We zitten nog in een overgangsfase. Dat is te merken: soms loopt het gewoon fout. De communicatie tussen instellingen en regulier onderwijs, tussen instellingen en ouders, binnen Cluster-2-instellingen en tussen instellingen onderling loopt niet altijd even soepel. We constateren verschillen tussen

Jan Heijboer, Map van der Wilden en Dick de Boer ondertekenen het convenant van FODOK, Stichting HoormijFOSS en Siméa

instellingen. We zien ook dat soms de afstand tussen bestuurders en AB'ers groot is, waardoor er veel ruis kan ontstaan, die rechtstreeks gevolgen heeft voor de leerlingen.

afstand tussen bestuurders en AB'ers groot

Ook wij zijn soms heel boos, maar met boosheid alleen komen we er niet. Daarom zitten we aan diverse overlegtafels, om te horen wat er speelt, om onze visie kenbaar te maken, om ervaringen van onze achterbannen in te brengen en waar mogelijk knelpunten mede op te lossen. Meld je (goede en slechte) ervaringen daarom ook aan de FODOK. Wij kunnen ze weer gebruiken, opdat alle ouders ervan kunnen profiteren.

De praktijk: tussen droom en daad...

Net als voor heel Passend Onderwijs geldt ook voor Cluster 2 dat er nog veel verbeterd moet worden. Er is in de afgelopen periode een en ander niet goed gegaan en het gaat nog steeds niet allemaal goed. Maar het gaat wel over je kind. Dus veranderingen raken je als ouder in het hart. Voor de zomervakantie kregen leerlingen een nieuw arrangement toegekend. Soms was daarover niet eens met ouders gesproken, soms kwam het arrangement niet tegemoet aan de behoeften van het kind. Zodra signalen hierover binnenkwamen, hebben FODOK en Stichting Hoormij/FOSS de instellingen daarop aangesproken.

veranderingen raken je als ouder in het hart

Na diverse gesprekken met FODOK en FOSS gaven alle vier de instellingen in een gezamenlijke reactie toe dat er fouten waren gemaakt: 'Er zijn situaties waar de omgekeerde volgorde gehanteerd werd, waarin ouders eerst een onderwijsarrangement werd aangereikt en vervolgens het gesprek plaatsvond. In de situaties waarin de omvang

van de ondersteuning wijzigt, zijn de soms heftige emoties en de ongerustheid van de ouders (en de reguliere scholen) ook te begrijpen.' Na onze eerste contacten met de instellingen leek aanvankelijk bij sommige Cluster-2-vertegenwoordigers de gedachte postgevat te hebben: 'Als we ons besluit maar goed uitleggen, zijn ouders en FOSS en FODOK tevreden.' Dat is vervolgens, na ons indringende pleidooi voor ouderbetrokkenheid, duidelijkheid en openheid, vanuit de besturen rechtgezet: 'De inzet van de besturen is, dat daar waar de procedures niet goed verlopen zijn en/of waar ouders of reguliere scholen niet tevreden zijn met de ondersteuning, hierover op casusniveau het gesprek wordt gevoerd. In de situaties die concreet bekend zijn, zijn er door de betreffende instelling gerichte acties ondernomen.' Er is zeker veel verbeterd, maar we weten dat

het soms toch nog mis gaat. We merken dat medewerkers van Cluster-2-instellingen soms zelf niet goed op de hoogte zijn van alle ins en outs, zich niet comfortabel voelen in hun nieuwe rol of dingen fout zien gaan. De reguliere school weet soms niet wat verwacht mag worden of de ouder voelt zich er alleen voor staan.

ouderbetrokkenheid, duidelijkheid en openheid

Het gesprek tussen ouder en instelling moet plaatsvinden, herhaaldelijk als dat nodig is. Maar heb je het gevoel er niet uit te komen, dan kun je een klacht indienen bij je Cluster-2-instelling of een second opinion laten aanvragen bij een andere instelling. Daarnaast kun je je wenden tot de onderwijsconsulenten, de landelijke geschillencommissie Passend Onderwijs of zelfs de stap naar de rechter overwegen.

Als je er niet zeker van bent dat het toegekende arrangement voldoende is voor jouw kind, spreek dan korte evaluatietermijnen af, zodat er snel ingegrepen kan worden. FODOK en FOSS pleiten dan ook voor meer flexibiliteit en minder administratieve druk, zodat leerlingen snel krijgen wat ze nodig hebben.

De financiën

Het budget voor dove en slechthorende leerlingen en leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (tos) is naar de vier instellingen van Cluster 2 gegaan en niet verdeeld over de samenwerkingsverbanden. FODOK en FOSS ondersteunen deze keuze: wij vinden het belangrijk dat de expertise binnen Cluster 2 geborgd blijft. Versnippering van het budget zal leiden tot versnippering en teloorgang van expertise. Daarvan zijn wij overtuigd en we weten dat eenmaal verdampte expertise moeilijk weer op te bouwen is. Het ministerie van OCW heeft bij de bepaling van het budget de teldatum 2011 aangehouden. Dat betekent dat geen

rekening is gehouden met tussentijdse groei van het aantal leerlingen. En dat maakt dat de instellingen goed op de centen moeten passen en vooral in overbodige bureaucratie moeten snijden. Maar dat heeft ook tot gevolg dat ouders soms te horen krijgen dat de ondersteuning minder wordt, omdat er bezuinigd moet worden. En dat is niet de afspraak: als je het over maatwerk hebt, dan kun je niet tegelijkertijd zeggen: 'doe maar een onsje minder' (en overigens ook niet een maximale duur voor de ondersteuning vastleggen). Een uitdaging voor de instellingen, dat zeker...

Krijgt de reguliere school nu nog wel budget vanuit Cluster 2? Daarover bestaat onduidelijkheid: 'misschien' was eerst de gedachte, toen: 'ja, daar waar nodig en relevant'. Maar een duidelijke en eenduidige boodschap is er nog niet, jammer. FODOK en FOSS zijn van mening dat het zinvol kan zijn het regulier onderwijs budget te verstrekken, daar waar je weet dat er naast de basiszorg, die iedere school moet leveren, extra specifieke inzet is voor een Cluster-2-leerling. We weten dat sommige reguliere scholen protesteren tegen het feit dat ze geen budget vanuit Cluster 2 meer krijgen. Dat is soms terecht en soms niet. Allereerst is het natuurlijk belangrijk dat Cluster 2 daarover

goed communiceert, met de school, maar ook met de eigen medewerkers. Daarnaast willen we ook in herinnering brengen dat in de tijd van het rugzakje Cluster-2-geld op de reguliere school niet zelden ook werd ingezet voor hulp aan andere leerlingen. Er kon dus dankzij dat geld soms een IB'er aangesteld worden voor meerdere kinderen. Waar dat het geval was, vallen nu soms ontslagen. Scholen geven ouders dan de boodschap: 'Doordat Cluster 2 het geld voor zichzelf houdt, moeten wij de IB'er ontslaan'. Terwijl de school ervoor had moeten zorgen dat er ook andere financiële middelen beschikbaar kwamen voor die IB'er, die immers tot dan toe onterecht alleen uit Cluster-2-geld betaald werd.

afhankelijk van de goede wil

Er zijn mensen die menen dat Cluster 2, net als Cluster 3 en 4, maar moet opgaan in de samenwerkingsverbanden, omdat alles dan veel beter geregeld is. Dat is volgens ons een naïeve gedachte, wellicht van ouders die het nu goed geregeld hebben met de reguliere school. Je bent als ouder dan helemaal afhankelijk van de goede wil van de betreffende school of het samenwerkingsverband en het is steeds de vraag of je kind de expertise krijgt die het nodig heeft én of jouw stem als ouder in dat samenwerkingsverband wel gehoord wordt.

Dovenexpertise en mediumarrangementen

Er zijn relatief weinig dove leerlingen. Dat betekent dat Cluster 2 extra zijn best moet doen om de expertise hierover te borgen, zowel binnen het speciaal als binnen het regulier onderwijs. Dat kan door intervisie tussen AB'ers die dove leerlingen begeleiden, door hoogwaardig speciaal dovenonderwijs te bieden (ook voor leerlingen zonder bijkomende problematiek) en door dove leerlingen te clusteren binnen een reguliere school. Dat laatste leek ons een mooie nieuwe ontwikkeling voor dove kinderen. Op sommige plaatsen gebeurt dat ook, zie bijvoorbeeld het enthousiaste relaas van de Bolster in Sint-Michielsgestel in FODOKFORUM 10. Maar in de praktijk is het lastig te realiseren voor dove leerlingen, die immers heel verspreid wonen, en met scholen die niet altijd enthousiast zijn, terwijl gemeenten soms (onterecht) moeilijk doen over leerlingenvervoer.

Convenant, ouderbetrokkenheid en medezeggenschap

FODOK en FOSS hebben een convenant gesloten met Siméa. Dit convenant regelt de verantwoordelijkheden van de drie partijen ten opzichte van elkaar en tegenover hun achterbannen. Maar ook en vooral worden hiermee de afspraken bekrachtigd die zijn toegezegd op basis van de ouderbijeenkomsten voor Cluster 1 en 2 vorig najaar: duidelijke informatievoorziening, ouderbetrokkenheid (zowel ten aanzien van het besluitvormingsproces rond de ondersteuning van het eigen kind als op beleidsniveau door een advieszetel binnen de medezeggenschapsraden) en transparantie. Zo zullen er informatie- en uitwisselingsbijeenkomsten worden gehouden, waar ouders verbeterpunten kunnen aangeven, die later teruggekoppeld zullen worden. Het convenant staat op de website van de FODOK. Overigens blijft met het afsluiten van dit convenant het pleidooi van FOSS en FODOK voor volwaardige medezeggenschap met betrekking tot ouders van kinderen in het regulier onderwijs, die ondersteuning krijgen vanuit een onderwijsinstelling van Cluster 2, nog onverminderd van kracht. Dit dient binnen de Wet Medezeggenschap op School geregeld te worden.

Eind goed, al goed?

Nee, we zijn er nog niet. Dat hadden we ook niet verwacht in deze korte tijd. We hadden wel gedacht dat de interne organisatie en communicatie van de instellingen en de afstemming tussen instellingen beter op orde zouden zijn en dat de nadrukkelijke rol van de ouder in het besluitvormingsproces eerder en beter gerespecteerd zou worden. Dat er meer transparantie zou zijn en dat de bureaucratie meer zou zijn teruggedrongen. En dat er al meer geanticipeerd zou zijn op problemen op de werkvloer en op boze en/of onwetende reacties vanuit het regulier onderwijs. Werk aan de winkel dus voor Cluster 2 én voor de ouderorganisaties, maar ook voor jou als ouder. Ga met je onvrede of klacht altijd eerst naar de instelling zelf. Soms is het immers zo opgelost. Waar dat niet lukt, zijn vervolgstappen mogelijk, waaronder ook een melding bij FODOK of FOSS. Want wij willen dat niet alleen de assertieve ouders een oplossing aangeboden krijgen, maar dat ook degenen met een zachtere stem volwaardig aan bod komen! Wij werken immers voor al die ouders, of ze nu wel of niet lid zijn van de FODOK...

Mariën Hannink

grow work

Roos Wattel

Opboksen tegen veel vooroordelen, maar...

GROEIEN NAAR SUCCES!

In 2011 besloot het Platform doven, slechthorenden en tos, waar de zeven belangenorganisaties voor doven en slechthorenden in verenigd zijn, een project op te zetten met 'werk' als thema. Het Platform constateerde dat veel dove en slechthorende jongeren niet goed wisten wat hen op de werkplek te wachten stond. Jongeren zelf gaven aan werk belangrijk te vinden, maar dat ze daarin moeten opboksen tegen veel vooroordelen, een gebrek aan ervaring hadden en vanuit hun opleiding weinig informatie hadden meegekregen.

Van buddy-systeem naar community-aanpak

Het project werd opgezet om de maatschappelijke kansen van deze jongeren om aan (betaald) werk te komen te vergroten, waardoor zij maatschappelijk beter kunnen participeren. Nederland was net getroffen door de economische crisis en de behoefte om de kansen van

doven en slechthorenden op de arbeidsmarkt te vergroten, groeide. Het project Grow2work kon in 2012 van start gaan, na het verkrijgen van projectsubsidie van Fonds PGO (VWS).

We zijn gestart met een buddy-systeem: een dove of slechthorende werkzoekende werd gekoppeld aan een werkende buddy in dezelfde sector. Zo kon men ervaringen uitwisselen.

In de praktijk bleek dat dit niet zo goed werkte, doven en slechthorenden wonen immers verspreid door heel Nederland. We zijn toen overgestapt op de community-aanpak. Iedereen kan zijn of haar ervaringen delen in de community. De Grow2work-community is zowel online als offline. We hebben een levendige Facebook-groep en organiseren regelmatig bijeenkomsten. Grow2work biedt doven en slechthorenden een platform om samen te ontdekken wat er wel en niet goed werkt in het zoeken en behouden van werk.

ervaringen delen in de community

Tijdens de bijeenkomsten krijgen de dove en slechthorende deelnemers handvatten om sterker op de arbeidsmarkt te staan, zoals hoe je een goede sollicitatiebrief en CV

opstelt, hoe je het netwerken met horende mensen aanpakt, hoe je jezelf goed (online) kunt presenteren en nog veel meer.

netwerken met horende mensen

Enquête

Uit de reacties uit de community en de enquête die we begin dit jaar hebben uitgevoerd met 157 respondenten, hebben we gezien dat er behoefte is aan een project als Grow2work, opgezet door en voor doven en slechthorenden. Werkzoekenden ondervinden dat ze er niet 'alleen' voor staan. Dat er een plek is waar ze advies kunnen vragen, waar ze ervaringen kunnen delen of bijvoorbeeld kunnen oefenen met een sollicitatiegesprek. De schatting is dat 50% van de doven en slechthorenden in Nederland werkloos is. Respondenten geven aan dat zij discriminatie op basis van hun auditieve beperking als grootste knelpunt in de zoektocht naar werk ervaren. Een opvallend probleem, aangezien men in Nederland sollicitanten niet op basis van een handicap mag afwijzen, tenzij goed horen of spreken een harde eis is in verband met de werkzaamheden van de functie.

Een ander opvallende uitkomst was dat een groot deel van de respondenten een hogere opleiding heeft gevolgd, maar geen diploma op dit niveau heeft. 35% heeft een hbo-opleiding gedaan. Hiervan heeft 25% daadwerkelijk een diploma behaald. 15% heeft een wo-opleiding gedaan en de helft hiervan heeft een wo-diploma. In totaal valt 30% van de doven en slechthorenden tijdens een hogere studie uit. Dit heeft weer gevolgen voor de kansen op de arbeidsmarkt. Het grootste probleem dat wordt ervaren rondom hulpmiddelen op de werkvloer, is dat doven en slechthorenden beperkt of slecht gebruik kunnen maken van hulpmiddelen. Bij de vraag of respondenten problemen op de werkvloer ervaren door hun auditieve beperking, werden meerdere problemen aangegeven. Als grootste probleem wordt de communicatie met collega's genoemd (24%).

28 respondenten (18%) geven aan dat ze vinden dat er te weinig rekening wordt gehouden met hun beperking. Op de derde plaats van de knelpunten staat eenzaamheid. 20 respondenten (13%) geven aan zich soms of vaak eenzaam te voelen op het werk.

eenzaam op het werk

Bijeenkomsten en workshops

De afgelopen jaren hebben we diverse bijeenkomsten en workshops georganiseerd. We hebben gezien dat er nog veel werk aan de winkel is en onze ambitie is dan ook groot. Met trends als Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en de Participatiewet zien we dat er beweging ontstaat op de arbeidsmarkt en dat werkgevers geïnteresseerd raken in het aannemen van doven en slechthorenden. Maar er zijn nog heel wat knelpunten te overwinnen,

2012

- Uitwerking en opzet project Grow2work
- Interviews buddy's en werkzoekenden
- Durftevragen-bijeenkomst

2013

- Workshop Themadag FODOK/JongerenCommissie
- Meet&Greet-bijeenkomst
- Zomerborrel Netwerken
- Workshop WereldDovenDag
- Bijeenkomst Smart & Sexy
- Buddytraining (3 bijeenkomsten)

2014

- Workshop 'Netwerken, hoe doe je dat?'
- Training Gespreksvoering
- Workshop 'Wat werkt wél'
- Training 'Hier ben ik echt goed in!'
- Training 'Doof / slechthorend, nou en?!'
- Training 'Dit is mijn toekomstplan'
- Zomerborrel
- Workshop WereldDovenDag
- Netwerkbijeenkomst SWDA – Achmea en ervaringsverhalen
- Workshop Durftevragen
- Voorlichting over Grow2work tijdens Dovenparlement
- Eindejaarsborrel 'Participatiewet' met Tweede-Kamerleden Roelof van Laar en John Kerstens.

2015

- Workshop 'Netwerken, hoe doe je dat?'
- Workshop voor schoolverlaters Kentalis
- Driedelige reeks training persoonlijke ontwikkeling en ontdekken van kwaliteiten
- Meet & Greet in samenwerking met Onbepakt aan de Slag!
- Zomerborrel Solliciteren 2.0
- Workshop op Werelddovendag
- Grow2work Symposium

voordat iedereen hiervan kan profiteren. Grow2work is ervan overtuigd dat zowel werkgevers als werknemers hierin een cruciale rol spelen. Voor de werknemers is het van belang dat zij inzicht hebben in hun kwaliteiten en hun beperkingen. Alleen dan kunnen ze gericht op zoek gaan naar een passende werkplek en is het mogelijk om goed aan te geven wat hun kwaliteiten zijn en waar ze mogelijk ondersteuning nodig hebben.

inzicht hebben in kwaliteiten en beperkingen

Doven en slechthorenden moeten alle ruimte blijven krijgen om zich te kunnen ontwikkelen op het gebied van vinden en behouden van werk. Het uitwisselen van ervaringen en tips staat daarin centraal, samen staan we sterker! Ook voor werkgevers is het van groot belang meer kennis te krijgen van de doelgroep, want onbekend maakt onbemind. Aan de hand van de juiste informatie kunnen werkgevers goede keuzes maken en de juiste ondersteuning bieden. Grow2work levert een bijdrage aan meer wederzijds begrip. Zodat ook doven en slechthorenden kunnen groeien naar succes!

De subsidie van Grow2work eindigt dit jaar. Afgelopen jaar zijn we aan de slag gegaan met fondsenwerving, zodat het project nog door kan gaan. Het project is enthousiast ontvangen, maar concrete toezeggingen hebben we nog niet. Laten we hopen dat Grow2work de komende jaren aan haar ambities kan blijven werken!

Inge Doorn en Roos Wattel

Nieuw!

We hebben een aantal belangrijke tips verzameld voor jou, je collega's en je werkgever! Een poster met communicatie-tips voor op de werkvloer, een flyer voor werkgevers en een flyer voor werknemers, die je kan bestellen op www.grow2work.nl

Nederlandse Dove **JONGEREN**

Doven uit het Westen ontmoeten doven uit het Zuiden met het doel de ontwikkeling van beide groepen te bevorderen.

Vlnr: Roos Wattel (bestuurslid DOS), Jos Wesemann (Wesemann Travel), Linde Terpstra (vrijwilliger DOS), Splinter van Schagen (Wesemann Travel) en Martine Wattel (bestuurslid DOS).

DOS-BIJEENKOMST ZORGT VOOR KIPPENVEL

Ontwikkelingswerk of vrijwilligerswerk doen in het buitenland is populair, zo ook onder dove mensen. Door de globalisering reizen mensen steeds vaker over de hele wereld. Alleen maar reizen biedt niet altijd genoeg voldoening. Steeds vaker willen mensen ook iets betekenen voor de gemeenschap ter plekke. DOS is een werkgroep van Dovenschap en NDJ (Nederlandse Dove Jongeren) en staat voor DovenOntwikkelingsSamenwerking. DOS is na het WFD-congres in Canada in 2003 opgericht en organiseert sindsdien één keer per jaar een DOS-dag waarop er lezingen en workshops worden gegeven. Dove mensen die ervaring hebben met ontwikkelingswerk of vrijwilligerswerk kunnen daar hun ervaringen delen met dove mensen die hierin geïnteresseerd zijn.

Leren van elkaar

DOS is de laatste jaren op een laag pitje actief en richt zich voornamelijk op het verzamelen van ervaringen binnen het vrijwilligerswerk en ontwikkelingswerk van dove mensen uit het Zuiden (een positievere benaming voor ontwikkelingslanden). Deze verhalen zijn leerzaam voor mensen die naar het buitenland willen gaan voor projecten.

Via deze verhalen kunnen mensen beter aansluiten op de plaatselijke behoeften en voorkomen dat ze fouten maken die de plaatselijke dovencultuur of taal negatief kunnen beïnvloeden. DOS heeft als missie een platform te vormen waar informatie uitgewisseld wordt over het doen van vrijwilligerswerk of ontwikkelingswerk door en voor dove mensen.

Bij DOS hebben we ook ontdekt dat mensen in Nederland ook veel kunnen leren van mensen uit het Zuiden: zij hebben vaker een sterkere gemeenschap en motivatie om de positie van doven in de maatschappij te verbeteren. Zij verkeren nu in de positie die vergelijkbaar is met de positie van Nederlandse doven in de jaren '80. De emancipatie komt op gang, men is heel actief bezig met het ontwikkelen van de dovenbeweging. Dit is weer inspirerend voor de westerse dovengemeenschap, omdat die in deze tijd weer redelijk ingedut is. Door alle voorzieningen en ontwikkelingen hebben dove mensen in Nederland het betrekkelijk goed, waardoor de motivatie lager is om actief te zijn binnen de dovenbeweging.

beter aansluiten op de plaatselijke behoeften

De foto's bij het artikel zijn gemaakt tijdens het WFD World Congress in Istanbul.

WFD World Congress

Afgelopen zomer heeft DOS op het WFD World Congress in Istanbul, Turkije, interviews afgenomen onder dove mensen uit het Zuiden en dove mensen die ontwikkelingswerk hebben gedaan. Het WFD World Congress blijkt een perfecte plek voor inspiratie, voor netwerken en het uitwisselen van ervaringen. In totaal hebben we elf dove mensen geïnterviewd uit respectievelijk: Kenia, Nepal, Albanië, Duitsland, India, Haïti, België, Ethiopië, Groot Brittannië en de Filipijnen. De interviews gingen over de ervaringen van dove mensen met ontwikkelingsprojecten of

vrijwilligerswerk: dove mensen uit het Zuiden werden gevraagd naar hun ervaringen met westerse ontwikkelingswerkers in hun land.

inspirerend voor de westerse dovengemeenschap

Waar heeft men behoefte aan? Wat zijn de knelpunten? Wat zijn de verbeterpunten? Dove mensen uit het Westen werden gevraagd naar hun ervaringen in het doen van vrijwilligerswerk of ontwikkelingswerk in het Zuiden. Wat hebben ze gedaan? Wat hebben ze ervan geleerd? Wat zouden ze de

volgende keer anders aanpakken? Wat zijn de knelpunten? Wat willen ze anderen meegeven? Van deze verschillende interviews hebben we een filmpje gemaakt. De hoofdlijn van het filmpje is 'Hoe kan vrijwilligerswerk en ontwikkelingswerk de uitwisseling tussen doven in het Westen en het Zuiden bevorderen en daarmee de ontwikkeling van de beide groepen doven?' We hopen met het filmpje een bijdrage te leveren aan de kennis en het bewustzijn omtrent ontwikkelingssamenwerking en uitwisselingen tussen dove mensen uit het Zuiden en het Westen.

Verskillende perspectieven

Tijdens het WFD-Congres in Istanbul heeft DOS ook samen met Wesemann Travel een side event georganiseerd. Het thema was 'Development of Deaf Culture and global citizenship through travelling and voluntary/development work'. Tijdens deze avond hebben DOS

en Wesemann Travel zich gepresenteerd en zijn de DOS-dvd en een filmpje over het project in Ethiopië van Wesemann Travel vertoond. Tot slot hebben we ruim de tijd genomen om met elkaar te discussiëren aan de hand van stellingen. Ondanks de hitte was de actieve participatie vanuit het publiek zeer hoog. Het was prachtig te zien dat er vanuit diverse achtergronden werd gereageerd op de stellingen: vanuit verschillende continenten waren er verschillende perspectieven. Het was een unieke avond waarop dove mensen uit het Zuiden én het Westen echt zelf de kans kregen om hun verhaal te doen en waarin we alle perspectieven tegelijk belicht kregen. Uit de discussie kwam vooral naar voren dat gelijkwaardigheid en respect voor cultuurverschillen en werktempo de belangrijkste sleutels zijn tot succes. Na afloop kregen we te horen dat sommige mensen er echt kippenvel van hadden gekregen! In totaal hebben maar liefst 120 mensen deze avond bijgewoond, een redelijk unieke gebeurtenis aangezien dove mensen uit het Zuiden niet zo gauw in contact kunnen komen met de Westerse doven en er vaker vanuit horende mensen wordt gesproken over

dovenontwikkelingssamenwerking dan dat dove mensen dit zélf bespreken.

International Sign

De voertaal tijdens de conferentie was International Sign, een taal die iedere aanwezige kent en gebruikt. International Sign is geen officiële taal met een eigen grammatica, maar vergelijkbaar met Esperanto. Een mix van gebarentalen. Omdat gebarentaal zo visueel is en vrij veel gebaren concreet zijn, kunnen we elkaar op deze manier goed begrijpen. Je hebt wel Westerse, Afrikaanse en Aziatische varianten. Dit omdat de Aziatische gebarentalen heel anders zijn dan Westerse. Een voorwaarde om International Sign goed te beheersen is eigenlijk dat je van jongs af aan gebarentaal beheerst. Dan kun je 'oog' voor deze taal ontwikkelen.

gelijkwaardigheid en respect

In Afrika wordt op veel plekken ASL gebruikt (American Sign Language), daarom kunnen ook zij de International Sign goed volgen. Omdat vrijwel iedereen via één taal met elkaar kon communiceren, waren er ook geen tolken nodig. Dat was ook heel mooi om te beleven.

In het voorjaar van 2016 wordt de volgende DOS-dag georganiseerd. Hier zal ook het filmpje dat is gemaakt tijdens het WFD-Congres in Istanbul worden vertoond. Het werk van DOS wordt mogelijk gemaakt dankzij de Stichting Vrienden van Effatha. Volg DOS op Facebook: www.facebook.com/dosnetherlands

Roos Wattel

Deze rubriek bevat korte berichten over wat er binnen (en buiten) de FODOK speelt. In veel gevallen vind je op onze website www.fodok.nl meer informatie.

WEBSITE DOOFGEWOON

Samen met de FODOK, Dove Jongeren, Dovenschap en de Universiteit van Amsterdam werkt de Radboud Universiteit aan een website voor ouders van dove kinderen, vergelijkbaar met de Vlaamse site mijnbabyisdoof.be. Deze website probeert een tegenwicht te bieden aan alle informatie die ouders uit de medische hoek krijgen over doofheid. Door middel van communicatietips, geschreven achtergrondinformatie en veel verhalen van ouders, dove jongeren en volwassenen, wil de website laten zien dat tweetaligheid heel normaal is en dat gebarentaal een voordeel in het leven is. In de loop van de komende jaren zal de website langzaam uitgebreid worden. De eerste versie zal in het voorjaar beschikbaar komen.

LEESBEVORDERING: GOED EN SLECHT NIEUWS

In 2015 gebeurde er weer veel op het gebied van leesbevordering voor dove kinderen en jongeren. Er verschenen drie nieuwe titels in de Troef-reeks: *Kiezen in de oorlog* door Marte Jongbloed, met illustraties van Roelof van der Schans (zie ook het artikel hierover in FF 12) en de bijbehorende interactieve website www.kiezenindeoorlog.nl; *100% Game* door Lisette Dröge, met illustraties van Walter Donker (over Menno die zijn problemen ontvlucht met gamen) en *Echt niet!* (over Jens, die zich afvraagt of hij aan de top wil blijven zwemmen), door Sunny Jansen, met illustraties van Roelof van der Schans. Daarnaast verscheen er weer een nieuwe FODOK-keuzelijst, nummer 16, met toegankelijke lees- en voorleesboeken voor dove kinderen en jongeren.

Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een flyer over interactief lezen en bijbehorend filmmateriaal, waaruit overduidelijk blijkt dat interactief lezen plezier voor twee is! En

natuurlijk was er op 18 april weer een geslaagde **LeesVertelwedstrijd**, georganiseerd door de Stichting Woord & Gebaar.

Minder positief nieuws is er ook: het ministerie van OCW heeft besloten niet al onze leesbevorderingsactiviteiten voor 2016 te subsidiëren. Voor volgend jaar is er alleen nog subsidie beschikbaar voor de Troef-reeks en de LeesVertelwedstrijd. Wij gaan uiteraard op zoek naar andere subsidiemogelijkheden voor de FODOK-keuzelijst en de extra activiteiten. Voor 2016 hadden we het leuke plan om met de Nederlandse Dove Jongeren dove kinderen van "leesrolmodellen" te voorzien. We hopen dit op een andere manier te kunnen realiseren. De **LeesVertelwedstrijd 2016** gaat dus gewoon door en zal plaatsvinden op **zaterdag 28 mei**.

THEMADAG IN EIGEN HAND! VAN FODOK EN NDJ: ZATERDAG 19 MAART 2016

De voorbereidingen voor de themadag van FODOK en NDJ zijn al in volle gang. Natuurlijk komt er weer een leuk en informatief programma, met work-

shops, stands, veel ontmoetingsmogelijkheden en een bruisend kinderprogramma. Houd de website in de gaten!

THEATERBEZOEKJES MET TOLK? HOE MEER ZIELEN...

Ga je wel eens met je kind naar het theater? En zet je dan een tolk in? In Nederland worden er niet veel activiteiten speciaal voor dove kinderen geregeld, maar vaak kun je naar het theater wel een tolk meenemen. Voor het inzetten van de tolk kun je je leefuren gebruiken. En als er dan toch een tolk is, is het misschien ook leuk om met meerdere dove kinderen naar de voorstelling te gaan. Laat de FODOK weten voor welke voorstelling jij een tolk hebt geregeld, dan promoten wij de activiteit op Facebook en Twitter. Zo kunnen meer kinderen van de leuke activiteit genieten.

Tolk Cora Mulder bij 'De feestpieten jubileumshow!'

OPCI VIERT TIENJARIG JUBILEUM

Al tien jaar is OPCI, als werkgroep van het Platform doven, slechthorenden en tos, actief op het gebied van CI. Dat vierden we met het symposium *Stand van (Hoor)zaken*. Het afwisselende programma bracht iedereen in een dag weer helemaal op de hoogte van de laatste onderzoeken naar bijvoorbeeld bilaterale CI bij volwassenen en de relatie tussen horen en de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen. Maar naast de interessante lezingen was er ook ruimte voor ontspanning en onderling contact. Het gebarenkoor trakteerde de bezoekers op een muzikaal optreden. Jacob-Jan Voerman deelde aan het eind van de dag zijn ervaringen met zijn slechthorendheid. Met een grote grijns op ons gezicht verlieten we de zaal. Op naar de volgende tien jaar! Meer lezen: www.opciweb.nl

IEDEREEN STERK: EEN SAMENWERKINGS-PROJECT VAN HET PLATFORM DOVEN, SLECHTHORENDEN EN TOS

De zeven organisaties in het Platform doven, slechthorenden en tos krijgen voor de komende drie jaar gezamenlijk subsidie van het ministerie van VWS voor het project *Iedereen Sterk*. De focus van het project ligt op het versterken van de eigen regie, met gebruik van reeds bestaande instrumenten en informatiebronnen. De projectpartners kiezen in het project Iedereen Sterk voor activiteiten rondom vijf thema's. Ze hebben alle betrekking op maatschappelijk participeren, 'meedoen mogelijk maken'. Die vijf thema's zijn:

Zorg en maatschappelijke ondersteuning, Passend onderwijs, Cochleair Implantaat (CI), Hoorhulpmiddelen en Tolkvoorzieningen.

SEKSUELE EN RELATIONELE VORMING, EXTRA BELANGRIJK VOOR DOVE KINDEREN & JONGEREN

Er lijkt wat minder aandacht voor te zijn, maar belangrijk blijft het: seksuele en relationele vorming voor dove kinderen en jongeren. Doordat informatie minder toegankelijk is voor hen, wil het nogal eens gebeuren dat dove kinderen en jongeren hiaten hebben in hun kennis over Relaties & Seksualiteit. Dat varieert van 'Hoe maak ik contact?' tot 'Wat is gewenst en ongewenst gedrag?' De FODOK is in overleg met RutgersWPF en Siméa om het onderwerp op diverse manieren meer en beter onder de aandacht te brengen. De website weetal.nl, die destijds door Rutgers, Auris, Kentalis en de FODOK werd opgezet, voldoet niet echt meer aan de eisen van deze tijd. Het plan is om relevante filmpjes geleidelijk aan over te zetten naar de mooie en veelzijdige website www.seksuelevorming.nl, waar ook nu al veel nuttige tips op staan voor ouders en onderwijsprofessionals.

ALV 25 NOVEMBER

Op 25 november organiseerden wij een ALV om u bij te praten over de financiën en de stappen richting federatie. Er kwamen vooraf diverse reacties op de stukken, maar er waren ook afmeldingen, waardoor er voor de ALV zelf te weinig deelnemers waren. We hebben de ALV daarom helaas moeten annuleren. De betreffende stukken zijn te vinden op www.fodok.nl/alv. Heb je vragen of opmerkingen over de stukken, dan kun je mailen naar info@fodok.nl.

FODOK - HUISKAMERBIJEENKOMSTEN

Nadat we een paar keer een geplande huiskamerbijeenkomst hadden moeten annuleren, bleven deze keer de aanmeldingen binnenstromen. En zo kwamen we op een dinsdagavond in september met een grote groep mensen bijeen in Hoofddorp.

We werden warm ontvangen in het prachtige huis van Nicole en Ron Beekenkamp. Sommige mensen kenden elkaar van de gebarencursus bij de gezinsbegeleiding, via school of via de themadagen van de FODOK, maar er waren ook ouders die net hadden gehoord dat hun kind doof was en die actief kennis wilden maken met de 'nieuwe' wereld waarin zij door de geboorte van hun kindje terecht waren gekomen.

Als ouders van dove kinderen bij elkaar komen, dan raken ze niet uitgepraat. Dit is nooit anders geweest, maar bleek ook dit keer weer het geval. Eindelijk ben je op een plek waar mensen begrijpen waar je het over hebt, waar je niet alles hoeft uit te leggen, waar je terecht kunt voor tips en steun. Op de vraag 'heeft jouw dochter haar zwemdiploma al gehaald?', volgt vanavond meteen de vervolgvraag: 'Hoe hebben jullie dat aangepakt? Hebben jullie een tolk ingezet, gewonnen met de zwemaccessoires van de CI's, of heb je gevraagd aan de zwemleraar extra duidelijk te articuleren?'

Op welke school zit je kind, is een vraag die ook veel meer om het lijf heeft. Gaat je kind naar het regulier onderwijs, dan volgt meteen de vraag: 'Hoe heb je de ondersteuning

geregeld? Heeft je kind een tolk in de klas? Hoe is de ondersteuning door de ambulant begeleider? Gebruikt hij solo-apparatuur? Heeft hij aansluiting bij klasgenoten?' En gaat je kind naar het speciaal onderwijs, ook dan geeft dat direct aanleiding tot vragen, als 'Hoe goed is het gebarentaalaanbod van de docenten? Hoe groot is de klas? Hebben jullie het gevoel dat je kind voldoende uitgedaagd wordt op school?'

Ook tijdens deze avond kwam weer duidelijk naar voren hoe ontzettend veel vragen er leven bij ouders:

'De vroegbegeleiding sluit niet aan bij onze behoeften. Zij beginnen steeds met ons over de ontwikkeling van spraak, maar wij vinden het juist fijn als onze dochter gebarentaal aangeboden krijgt.'

'Mijn zoon zit op het speciaal onderwijs en ik vraag me zo vaak af of ik er goed aan doe om hem daar te laten.'

'Mijn kind kan waarschijnlijk binnenkort de stap maken richting regulier onderwijs, maar ik vraag me af hoe zij contact kan houden met de Dovenwereld. Is er voor haar de mogelijkheid om NGT-lessen te volgen?'

En hoe leert mijn kind dan de verschillende aspecten van de Dovencultuur?'

'Mijn dochter is 8 jaar en heeft een CI. We weten niet of we moeten kiezen voor een tweede CI.'

Ouders van een doof kind worden vanaf de geboorte van hun kind omringd door professionals, die het beste met hen voor hebben. Iedereen heeft vanuit zijn eigen professe een mening over wat het beste voor jouw kind zou zijn. CI-teams, gezinsbegeleidingsteams, logopedisten, docenten adviseren over het type CI, maar adviseren vaak ook over de schoolkeuze en geven tips over het beste taalaanbod. Niet zelden gebeurt het dat deze goedbedoelde adviezen lijnrecht tegenover elkaar staan.

tegenstrijdige adviezen, wat moet je ermee?

Maar hoe maak je zelf de keuze die het best bij jullie kind en je gezinssituatie past? Juist door de controverse die er heerst rondom taalaanbod en schoolkeuze, is het van groot belang dat je ook ervaringen met andere ouders kunt delen. Hoe maken zij hun keuzes? Hebben zij tips? Wat vinden dove jongeren eigenlijk? Kunnen zij al wat reflecteren op

de opvoeding die ze hebben gehad en de keuzes die hun ouders hebben gemaakt?

Het aantal dove kinderen in Nederland is zo klein dat alle keuzes die je maakt suboptimaal zijn. Gaat je kind naar het regulier onderwijs? Dan kan het behoorlijk wat inspanning vergen om je kind ook nog in contact te brengen met andere dove kinderen of volwassenen, zodat hij leert dat hij niet de 'enige' is. Gaat je kind naar het speciaal onderwijs? Hoe bereid je je kind dan voor om te functioneren tussen horenden als hij altijd gewend is in een situatie te verkeren waar iedereen rekening met hem houdt? Alle keuzes hebben een keerzijde. Als ouder is het niet altijd gemakkelijk om daarin je weg te vinden, want hoe weet je wat het beste is voor je kind? En wat nu goed lijkt, is dat ook over tien jaar nog de juiste keuze?

Wij zijn overtuigd van de grote waarde van het contact tussen ouders onderling. Daarom organiseren we deze huiskamerbijeenkomsten door het hele land. Maar ook voor de FODOK zijn ze van grote waarde. Door te horen waar jullie behoeften liggen, wat jullie vragen zijn, wat jullie anders zouden willen zien, kunnen

wij groeien. Wij nemen deze informatie mee in het contact met zorgverleners, CI-teams, onderwijsinstellingen. Zo werken we samen aan een goede toekomst voor jullie kind! Hopelijk tot ziens op de volgende huiskamerbijeenkomst.

Zie ook: www.fodok.nl

Inge Doorn

Geplande huiskamerbijeenkomsten:

- 20 januari: Ulvenhout (Breda)**
- 9 februari: Utrecht**
- 3 maart: Rotterdam**
- 6 april: Amsterdam**
- 20 april: Brummen**

Opgeven kan via: info@fodok.nl.
Kom je ook?

We gaan ervoor: dit is ons meissie

UITEINDELIJK MOET JE HET GEWOON SAMEN DOEN

‘Hoe moet ik je nu troosten?’ vroeg Linda zich af toen zij en haar man Bram bijna drie jaar geleden hoorden dat hun prachtige twee weken oude dochter Lente doof bleek te zijn. ‘De grond zakt onder je voeten weg; alles gaat op zwart’, vertellen ze. Maar op een zeker moment beloofden ze elkaar: ‘We gaan ervoor: dit is ons meissie!’ Dat betekende meteen op zoek gaan naar informatie over doofheid en vooral naar ervaringen van ouders in eenzelfde situatie. En al snel starten met gebaren leren. Samen met FODOKFORUM kijken ze terug én vooruit.

Alle scenario’s afwegen

Linda en Bram hadden zoals zoveel ouders geen idee wat doofheid inhoudt. Hun zoon Sven (nu 5) is horend en verder kenden ze ook geen doven. ‘We wisten er helemaal niets van. Als ik toen had geweten wat ik nu weet...’, zegt Linda. De gezinsbegeleiding kwam snel op gang, er waren testjes met hoorapparatuur. Het werd hen snel duidelijk dat Lente daar niet van profiteerde. En ook al zei de gezinsbegeleiding dat ze nog wel even konden wachten, waarschijnlijk vanuit de gedachte dat veel ouders er emotioneel nog niet meteen aan toe zijn: zij wilden zo snel mogelijk gebaren leren.

Met die bagage gingen ze richting CI, maar ja: welk merk, welk ziekenhuis, een of twee oren, zijn er in de nabije toekomst alterna-

tieven? ‘Niemand helpt je echt beslissen. Men zei: “je kunt dit of je kunt dat” en wij moesten alle scenario’s afwegen. Nee, het werd – mede door samenloop van omstandigheden – niet voor ons geregeld. We hebben uiteindelijk zelf meerdere malen contact op moeten nemen met het VUmc om de operatiedatum vast te leggen. Het ging toen niet altijd even soepel.’

We nemen haar mee in ons horende leven

Ze kozen uiteindelijk voor twee CI’s: een operatie van 10 uur. Ze herinneren zich het lange wachten en hun zorg toen er maar niet gebeld werd. Na twee nachtjes kwam Lente mee naar huis. ‘Nu nemen we haar mee in ons horende leven’, beseften ze. Lente moest gaan leren hoeveel informatie je uit geluid kan halen en dus ook gewone geluiden leren kennen, zoals die van de waterkoker en van speelgoed. ‘Na de operatie liep alles als een trein. Er volgde een heel intensieve periode: veelvuldig naar de VU, gecombineerd met huisbezoeken. Het team van de VU was zeer betrokken.’

Lente met haar ouders en haar broertje Sven

Dove buddy

Met de gebaren kwam Jacqueline van Dalen in hun leven, een dove vrouw, ‘een onwijs tof wijf’, zegt Bram. Hij herinnert zich zijn eerste gebaar: brandweerauto. ‘Ineens werd doofheid werkelijkheid voor me.’ Hij is het nooit vergeten, al zegt hij gebaren minder goed te beheersen dan Linda. Het enthousiasme en de betrokkenheid van Jacqueline deed ze goed. ‘Jammer dat ouders niet vanzelf een dove buddy krijgen. Dan wordt tenminste duidelijk hoe belangrijk gebaren zijn en krijg je een beeld van doofheid’.

Ouders, familie en vrienden deden allemaal mee met de gebarenlessen, de een hield het langer vol dan de ander. ‘Logisch,’ vinden Linda en Bram, ‘zij ervaren niet iedere dag de noodzaak van gebarentaal.’ Maar hun familie en vrienden zijn en blijven een grote steun. Nu Lente driewoordzinnen spreekt, gaat dat samen met veel gebaren. Voor Linda en Bram gaat het communiceren met Lente inmiddels als vanzelfsprekend, maar ze moeten hun naasten en hun omgeving nog vaak geduldig uitleggen hoe

zij dit het beste te kunnen doen. Denk aan tegenlicht, radiogeluiden en akoestiek. Ze weten allebei als geen ander: ‘uiteindelijk moet je het gewoon samen doen!’

Taarten van Abel

Linda’s moeder constateerde kortgeleden dat de glans weer terug is in hun leven. Dat beamen ze: ‘Er is een soort van rust, maar gewoon wordt het nooit...’ Die eerste tijd voelde achteraf gezien zwaar, bedompt en donker. Het leven werd luchtiger dankzij een aflevering van het VPRO-programma *Taarten van Abel*, waarin het dove meisje Caitlyn een taart wenst voor haar zwemleraar, die voor haar gebarentaal heeft geleerd: ‘Dat blijde meisje, dat ook nog trompet speelde, heeft de hele familie geholpen. Door haar zagen we het kind en niet de handicap. Daarvoor waren we te veel bezig met de handicap.’

Alleen al om die reden hadden ze het fijn gevonden om meteen in het begin contact te hebben met andere ouders. ‘Je zou daar niet zelf naar op zoek hoeven te gaan, want je moet dan al zoveel. Hoe fijn zou het zijn als je in die fase een kaartje krijgt van andere ouders. Dat je welkom bent om te komen wanneer je daar aan toe bent. Die emotionele verbondenheid kan

zo helpen. Daarnaast wil je alles weten,’ zegt Linda. ‘Hoe meer kennis ik heb, hoe beter ik kan anticiperen. Er is zoveel dat ik niet weet.’

Hoe meer kennis ik heb, hoe beter ik kan anticiperen

Iedere leeftijdsfase kent weer andere vragen en andere oplossingen. Linda en Bram misten een informatiebron, die per fase die dingen op een rijtje zet, die dan relevant zijn. We mogen Bram raadplegen als we aan de slag gaan met de nieuwe FODOK-website...

Noem het zoals het is!

Linda en Bram houden niet van de voorzichtigheid van professionals, die ‘zwaar slechthorend’ zeggen, terwijl ze ‘doof’ bedoelen: ‘Noem het zoals het is!’ Straks staan ze voor de schoolkeuze, een nieuwe fase. Dan komen de afwegingen: regulier of speciaal. En dus ook: in de buurt of met de taxi. ‘Waarom ligt er bij de gezinsbegeleiding niet een lijst klaar van scholen hier in de buurt die al ervaring hebben met dove kinderen? En hoe gaat het straks met Passend Onderwijs? Moeten we op zoek naar een school met kleinere klassen?’ Lente gaat nu twee maal per week naar de *Knipoog* van de NSDSK in Alkmaar en één keer naar een regulier kinderdagverblijf. ‘Daar gaat het nog niet soepel, doordat de randvoorwaarden niet voldoende zijn. Lente heeft dan wel twee CI’s, ze hoort, bijvoorbeeld door een slechte akoestiek, niet goed en kan zich nog niet goed uiten in gesproken taal. Dan is het voor haar zo belangrijk dat er gebaren gebruikt worden én dat haar gebaren begrepen worden.’

Slimme griet

Over de toekomst kunnen ze nog weinig zeggen. Ze hopen Lente het beste van doof en horend mee te kunnen geven, zodat ze zelf haar keuzes zal kunnen maken. Met of zonder CI, dat maakt voor hen niet uit. ‘Ze is tenslotte een slimme griet! Je gunt haar dat anderen haar begrijpen en dus ook dat ze met andere doven kan praten. En later gaat ze vast ook op zoek naar haar gelijken en naar haar dove roots. We zullen ongetwijfeld fouten maken, maar doordat wij open zijn, dragen we uit aan Sven en Lente dat we doofheid normaal vinden.’ Andere ouders raden ze dan ook aan om er zo normaal mogelijk mee om te gaan en gewoon te genieten van hun kind, maar ook: ‘Neem het initiatief voor je kind, laat het niet aan anderen over!’

Mariën Hannink

PASSEND
ONDERWIJS

Dick de Bruijn (28) is doof en woont in Vries. Dick heeft op een dovenschool gezeten en ging na groep 8 naar het regulier onderwijs. Momenteel werkt Dick als leerkracht op een dovenschool. Hij werkte ook mee aan de FODOK-dvd *Lezen leuker maken voor dove en slechthorende kinderen en jongeren - met of zonder CI*.

VERHUISDOOS

Terwijl ik dit schrijf, zit ik midden in de verhuisdozen. Met het uitpakken kom ik allemaal dingen tegen waarvan ik niet eens wist dat ik ze had en die ik juist goed kon gebruiken en dingen waarvan ik soms denk "wat moet ik hier nou mee?!". Het noopt me tot nadenken: wat heb ik nodig en wat niet?

Zo zal het waarschijnlijk ook gaan met het Passend Onderwijs. Er zullen kinderen van het speciaal onderwijs naar het regulier onderwijs gaan, met elk een eigen 'verhuisdoos'. Een doos met allerlei informatie, tips en gebruiksaanwijzingen over het kind. Denk bijvoorbeeld aan hoorapparatuur en een checklist waar je op moet letten tijdens de communicatie. Het is aan de reguliere school en de leerkracht om deze doos uit te pakken en uit te zoeken en het om te zetten in de reguliere setting. Met een doof* kind kun je al die spullen niet op een stapeltje leggen van 'nog nader uit te zoeken'. Het kind heeft direct een goede start nodig om zijn schoolloopbaan zo succesvol mogelijk te laten verlopen.

Belangrijk is dus je als reguliere school en leerkracht vooraf goed te laten informeren over de inhoud van de 'verhuisdoos'. Wat kun je verwachten? Wat is er nodig om het kind zo goed mogelijk te laten integreren? Waar moet je op letten? Weet dat je hierbij niet alleen staat. De Cluster-2-school (met leerkrachten en ambulante begeleiders) wil ook het beste voor het kind. Gebruik dan ook vooral hun jarenlange kennis van het dove/slechthorende kind. Zo hoef je niet alles zelf uit te vinden!

Verkijk je ook niet... Het dove kind laat misschien zien dat het prima mee kan komen, alles wel goed begrijpt/verstaat en leuk omgaat met de andere klasgenoten, hij/zij blijft wel doof en heeft daarmee een connectie tot de dovenwereld (met bijvoorbeeld dovencultuur en de Nederlandse Gebarentaal).

Niet voor niets worstelen sommige dove kinderen in hun puberteit met hun identiteit. Ze willen niet afwijken van wat 'normaal' is, maar hebben soms toch een gevoel dat ze iets missen of dat ze zich toch niet zo heel goed kunnen uiten.

Geef het kind daarom de ruimte om de dovenwereld te verkennen. Laat hen bijvoorbeeld naar een dovencultuurdag gaan, wat bij ons op school een jaarlijks terugkerende dag is. Een dag vol met dove en slechthorende rolmodellen, die verschillende workshops geven. Zo weet het dove kind dat hij/zij niet de enige dove is en dat je als dove er ook mag zijn.

Het zal misschien niet makkelijk worden, maar samen komen we er wel. Het regulier onderwijs en het speciaal onderwijs hebben uiteindelijk één gezamenlijk doel: het uiterste uit het kind halen en hem/haar laten ontwikkelen tot een sterk zelfstandig én vooral gelukkig individu.

Dick de Bruijn

* waar doof staat, wordt ook slechthorend bedoeld.

GEEF DE FODOK EEN FEESTELIJK STEUNTJE IN DE RUG!

In 2016 bestaat de FODOK zestig jaar. We zijn daarom zo brutaal om u bij deze FODOKFORUM een formulier te sturen waarmee u een periodieke schenking kunt doen aan de FODOK. Zou dat niet een mooi verjaarscadeau zijn?

Als u de FODOK gedurende vijf jaar een bedrag (minimaal 50 euro) schenkt, heeft u daar zelf fiscaal voordeel van. Bij normale schenkingen is er sprake van een fiscaal voordeel wanneer u tussen de één en tien procent van uw brutojaarincome schenkt. Maar wanneer u uw schenking voor vijf jaar vastlegt, is er geen minimumgrens. Afhankelijk van uw inkomen krijgt u 34 tot 52 procent van de schenking terug.

Voorheen moest u voor een periodieke schenking naar de notaris, maar dat hoeft niet meer. U vult het formulier in, ondertekent het en stuurt het naar de FODOK. De FODOK registreert de schenking en stuurt u een ondertekende versie terug voor uw administratie en als bewijs voor de Belastingdienst.

Als de Belastingdienst ernaar vraagt, moeten beide exemplaren (dat bij u en dat bij de FODOK) overhandigd kunnen worden.

De periodieke gift is gedurende de looptijd van de schenkingsovereenkomst voor de gever geheel fiscaal aftrekbaar als deze jaarlijks wordt verantwoord in de aangifte inkomensheffing.

De FODOK is door de Belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Automatische incasso

Het is heel belangrijk dat de periodieke schenking ook daadwerkelijk vijf jaar lang elk jaar wordt overgemaakt. Als er een jaar niet betaald wordt, vervalt het belastingvoordeel. Maak het u makkelijk en vul de automatische incasso op het formulier in. Wij zorgen dan voor de jaarlijkse afschrijving van uw rekening. Dat is voor ons ook makkelijker, omdat we u er niet aan hoeven te herinneren dat de overmaking nog gedaan moet worden.

Het formulier komt ook als download op de FODOK-website. Zodat uw familie en vrienden ook kunnen schenken.

Wat doen we met uw schenking?

De subsidie van VWS mogen we niet gebruiken voor belangenbehartiging. Maar de belangen behartigen van (ouders van) dove kinderen is nu juist een van de speerpunten van de FODOK! Daarom zijn we zestig jaar geleden opgericht! En daar valt nog veel te winnen.

De uren die onze medewerkers aan belangenbehartiging besteden, moeten we dus uit eigen middelen betalen. De contributie van onze leden is daarvoor niet voldoende. Elke gift is daarom welkom om ons werk te kunnen blijven uitvoeren.

Dankzij een periodieke schenking is de FODOK voor een langere periode verzekerd van een vast bedrag, en dat kan de FODOK goed gebruiken voor die zo broodnodige belangenbehartiging.

Het bestuur

60JAAR!
fodok

INFOLIO

GOEDOMTEWETEN...

Wil je meer weten over één van de genoemde onderwerpen of heb je zelf een interessant nieuwtje waar ook andere ouders hun voordeel mee kunnen doen? Bel of mail ons: tel: 030 - 290 0360 of info@fodok.nl
Zie ook www.fodok.nl

NEDERLANDS GEBARENCENTRUM
Van 11 november t/m 21 december krijg je bij het mooie grote *Thema-Gebarenboek* de dvd's *Krokodil* en *Boer Boris gaat naar zee*, samen met een leuke poster en mooi

ingepakt voor de actieprijs van € 54.95 (i.p.v. € 64.95).
Ook verkrijgbaar bij het Gebarencentrum: kwartetspellen en memory én het boekje *Liedjes zien, zingen en gebaren*: 20 kinderliedjes met tekst en tekeningen waar je naar kunt kijken en die je kunt zingen en gebaren.
www.gebarencentrum.nl/winkel/

MEER LEUKE MATERIALEN IN/ MET NGT OF NMG...

De dvd *Van de olifant en de muis* (zonder geluid): peuterliedjes in de Nederlandse Gebarentaal, www.kentaliswebshop.nl

...EN KIJK OOK EENS OP...

- **Speelfilms en educatieve producties** met NGT-vertaling: locaties.auris.nl/shop/Paginas/DVD-met-gebaren.aspx
- De site van **Wapperkids**, met leuke (educatieve) materialen en een breed workshopaanbod: www.gebaren.nl
- **Voor alle kinderen**, niet speciaal gericht op dove kinderen, met webshop en een workshopaanbod: www.babygebaar.nl/
- **Draag bij aan de crowdfunding en ontvang het boek *Mijn auto***: www.gebarenliedjes.nl
- De **archiefsite van de Stichting Handtheater**, die in 2015 stopte: www.handtheater.nl
- De wereld aan (digitale) prentenboeken: www.pinterest.com

- **Verhalen in gebarentaal**, onderdeel van de televisieserie *De Gebarenwinkel* die de VPRO in 1989-1990 in het kinderprogramma op de zondagochtend uitzond: www.kinderboekenstad.nl
- **Vi-taal en de Gebarenwinkel**: culturele instelling voor gebarentaal: www.vitaaldenhaag.org

BOEKENTIP VOOR BRUSJES, VAN LINDA EN BRAM

Waar zijn mijn oren? Door: Loes Hermans, Annemieke Pecht, Flos Vingerhoets.
Uitgeverij Clavis B.V.B.A.

HERLAARHOF

Herlaarhof, expertisecentrum voor kinderen en jeugdpsychiatrie, is samen met Kentalis en GGMD een uniek landelijk aanbod gestart voor dove en slechthorende kinderen en jongeren met complexe psychiatrische problematiek, in de leeftijd van 6 tot 18 jaar. Hierbij werken de drie

instellingen nauw samen. De afdeling biedt diagnostiek en kortdurende behandeling wanneer poliklinische zorg niet toereikend is. Ook wordt poliklinische behandeling voor en na de klinische opname geboden. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor advies en consultatie aan ouders, professionals uit het onderwijs en de (geestelijke) gezondheidszorg.

Aanmelding & Consultatie:
Postbus 10150, 5260 GB Vught; tel: 0900 - 2020700 (elke doordeweekse dag bereikbaar tijdens kantooruren); www.Herlaarhof.nl

Adres en contactgegevens:
Afdeling voor dove en slechthorende kinderen met psychiatrische problematiek, Carillonlaan 1, 5261 LT Vught; tel: 073 - 658 53 33; herlaarhof.alg@reiniervanarkel.nl

GEBARENCURSUSSEN VOOR OUDERS OF FAMILIELEDEN VAN DOVE KINDEREN

Is het alweer even geleden dat je gebarenlessen hebt gehad en wil je je gebaarvaardigheid weer op peil brengen? Het Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies van de Hogeschool Utrecht biedt belangstellende ouders en

familieleden de mogelijkheid om cursussen NGT of NmG te volgen.

Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden:
1. Je kan aansluiten bij een studentgroep en volgt dan het rooster van deze groep.
2. Je kan deelnemen aan een nieuw te vormen groep. Wil je meer informatie? Heb je vragen? Neem dan contact op met Inge Doorn (FODOK): inge@fodok.nl

MEER CURSUSSEN ...

Maar ook bij Auris en Kentalis vind je een gevarieerd cursusaanbod: www.auris.nl/Cursus en bij Kentaliswww.lerenbijkentalis.nl/

HET GEBAAAR VAN DE DAG

De Jaarprijs van Dovenschap is dit jaar uitgereikt aan de 12-jarige (horende) Emily Koppelman. Zij plaatste vanaf december 2013 iedere dag een nieuw gebaar op haar

Facebookpagina: het gebaar van de dag. Emily heeft een jonger zusje met Downsyndroom. Annika praat nog niet en de logopediste adviseerde de ouders van Emily om haar één gebaar per dag te leren. Inmiddels heeft Emily al meer dan 29.000 volgers en is ze in Hart van Nederland en het Jeugdjournaal geweest: www.facebook.com/hetgebaarvandedag/

JEAN COUPRIE THEATERKAMPEN

Ook in 2016 worden er weer Jean Couprie Theaterkampen voor kinderen en jongeren georganiseerd. Jean Couprie kindertheaterkamp voor 6- t/m 15-jarigen: **7 t/m 13 augustus 2016**. Jean Couprie jongeren-theaterkamp voor 16- t/m 21-jarigen: **15 t/m 20 augustus 2016**.

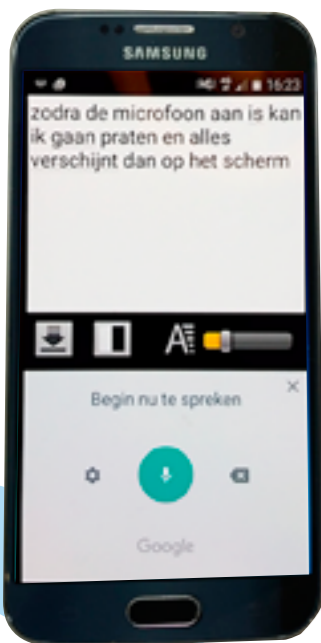

Het JCTfonds is nog op zoek naar vrijwilligers voor de theaterkampen (van theaterleiding tot kok). Meer informatie: mail_info@jctfonds.nl of www.jctfonds.nl

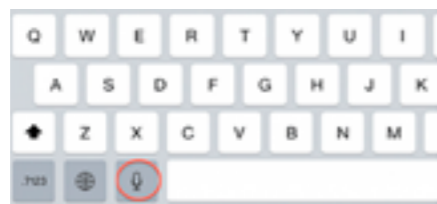
Standaard op smartphone of tablet

SPRAAKHERKENNING

Tijdens mijn werk als specialist hulpmiddelen bij GGMD, demonstreer ik vaak spraakherkenning aan plotsdoven. Ik spreek dan in een bluetooth microfoon en alles wat ik zeg, komt op het scherm te staan. De plotsdove kan dan lezen wat ik zeg. Dit kan voor een plotsdove een heel handig hulpmiddel zijn, zeker op momenten dat er geen schrijftolk aanwezig is.

De laatste jaren is spraakherkenning ontzettend verbeterd. Eerst had je alleen spraakherkenning als een programma op de computer. Je was dan altijd eerst wat tijd kwijt met het aanmaken van je eigen stemprofiel en je had een snelle computer nodig. Zodra een andere persoon de spraakherkenning wilde gebruiken, moest er weer een nieuw stemprofiel aangemaakt worden.

Tegenwoordig zit spraakherkenning standaard op een smartphone of tablet. Het begon met *Siri* voor de iPhone en later kwam ook Google met goede spraaksoftware voor de Android-toestellen. Je hebt voor de omzetting van spraak naar tekst wel goed internet nodig. Alleen dan werkt de spraakherkenning snel en betrouwbaar. Zolang je rustig en duidelijk 'Algemeen Beschaafd Nederlands' spreekt, kan spraakherkenning meteen goed werken.

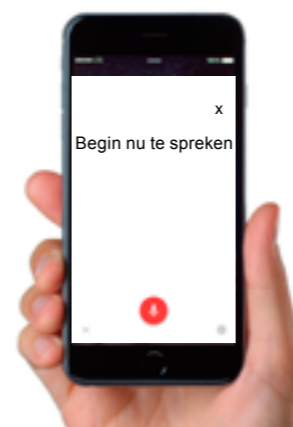
'Hier zie je hoe spraakherkenning op de iPad er uitziet. Je kunt ook opdrachten geven voor interpunctie zoals ! ? . , ; '

Spraakherkenning IOS

Op een iPad of iPhone met *iOS 8* zit een dicteerfunctie. Zorg wel dat je internet hebt en dat je *Siri* activeert. Zodra je zit in Notities of Pages en je activeert het toetsenbord, dan zit er naast de spatiebalk een microfoon. Zodra de microfoon wordt aangeraakt, kun je gaan spreken. Tijdens het spreken verschijnt de tekst. Je kunt zelfs commando's geven zoals nieuwe regel, nieuwe alinea, punt of vraagteken. Na circa 45 seconden is de buffer van de dicteerfunctie op en moet je opnieuw de microfoon activeren.

Spraakherkenning Android

Op Android-toestellen zit Google-spraakherkenning. Vaak moet je bij instellingen eerst nog *Spraak invoer* aanzetten en Google spraakgestuurd typen activeren (ga naar

instellingen > mijn apparaat > Taal en Invoer). Ga dan naar de Notitie app of naar Word en zorg dat het toetsenbord verschijnt. Naast de spatiebalk staat het microfoontje (zo niet, dan eerst de knop links van de spatiebalk lang indrukken en de microfoon activeren). Zodra de microfoon wordt ingedrukt, kan het spreken beginnen. Als er een tijdje geen spraak komt, dan gaat de microfoon vanzelf uit.

De Google-spraakherkenning maakt geen gebruik van commando's en herkent dus geen opdrachten voor bijvoorbeeld interpunctie.

Dove jongere

Ook voor dove jongeren kan spraakherkenning een handig hulpmiddel zijn. Stel, je komt in een situatie waarbij je het gesprek niet kunt volgen, dan kan de spreker gewoon even praten in de smartphone en de tekst komt dan gewoon zo tevoorschijn.

lezen wat ik zeg

Het is wel lastig als er meerdere mensen tegelijk spreken of als er erg veel herrie is. Door gebruik te maken van een bluetooth headset is het mogelijk om ook in deze situatie toch goede spraakherkenning te krijgen. De spreker kan zelfs op afstand (tot ca. zeven meter) in de headset spreken terwijl de smartphone/tablet bij de dove persoon ligt. Voorwaarde is dus dat de spreker in de microfoon van de headset spreekt.

Talen

Spraakherkenning kan ingesteld worden op een taal. Het is dus ook mogelijk om de spraakherkenning bijvoorbeeld op Engels in te stellen.

Stel, je bent in het buitenland en je hebt een gesprek met een Engelsman, maar het lukt niet met spraakafzien van het Engels, dan zou je die persoon kunnen vragen in de Smartphone te spreken (of in de bluetooth microfoon). Lezen van Engels is meestal makkelijker dan via spraakafzien. Ook in een werk- of schoolsituatie zou je de spraakherkenning kunnen inzetten als er Engels gesproken wordt.

Karla van der Hoek
GGMD Hoorinfotheek

COLOFON

FODOKFORUM is het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine van de FODOK - Federatie van Ouders van Dove Kinderen - *met of zonder CI*.

Redactieadres

FODOK - Postbus 354, 3990 GD Houten, onder vermelding van FODOKFORUM
tel: 030 - 290 0360
fax: 030 - 290 0380
info@fodok.nl | www.fodok.nl
Bankrekening:
IBAN: NL05 ABNA 0429 4748 57
t.n.v. FODOK te Amsterdam.

Nummer 13

Redactie Inge Doorn, Mariën Hannink, Henk Prevaes, Map van der Wilden.

Vormgeving en opmaak:

Helga Wening van Raan (Studio Hooghalen).
Fotografie Wij bedanken iedereen die foto's beschikbaar heeft gesteld.

Aan dit nummer werkten ook mee

Dick de Bruijn, Karla van der Hoek en Roos Wattel.

Druk Koninklijke van Gorcum BV

FODOKFORUM nr 14 verschijnt in het voorjaar van 2016. Daarnaast verschijnt enkele keren per jaar een korte digitale update van FODOKFORUM.

Wilt u uw lidmaatschap opzeggen? Doe dit dan vóór 1 oktober. Opzeggen telefonisch: 030 - 290 03 60 of per e-mail: info@fodok.nl

FOTOFOCUS

grow work

Vrijdag 20 november organiseerde Grow2work het symposium 'Groeien naar succes!' op het hoofdkantoor van ABN Amro in Amsterdam. Er was een boeiend programma met sprekers als PvdA-kamerlid John Kerstens, PwC-leidinggevende André Mikkers, dove en slechthorende rolmodellen Lieke van Schooten

en Renske Holwerda. En tot slot Caroline van Dijk van Direct Yourself! Dagvoorzitter was Roelof Eleveld (directeur bij Inholland Hogeschool). Het publiek was gevarieerd: dove en slechthorende werkzoekenden, werkgevers, arbeidsreïntegratiebedrijven, politici, doven en slechthorenden met een baan. Inzichten vanuit verschillende invalshoeken werden gedeeld, ook tijdens de forumdiscussie. Werkgevers gaven aan graag te willen denken vanuit de

kracht van de werknemer, maar hoe haal je als dove of slechthorende werkzoekende het beste uit jezelf? Het is duidelijk geworden dat het belangrijk is om een goed passend aanbod te creëren en dove/slechthorende werkzoekenden handvatten aan te reiken om werk te vinden én te behouden. Grow2work werd veelvuldig genoemd als een heel fijn middel hierin. We hebben genoten van deze inspirerende dag en hopen op aanvullende subsidie, zodat we nog jaren vooruit kunnen. *Inge Doorn*